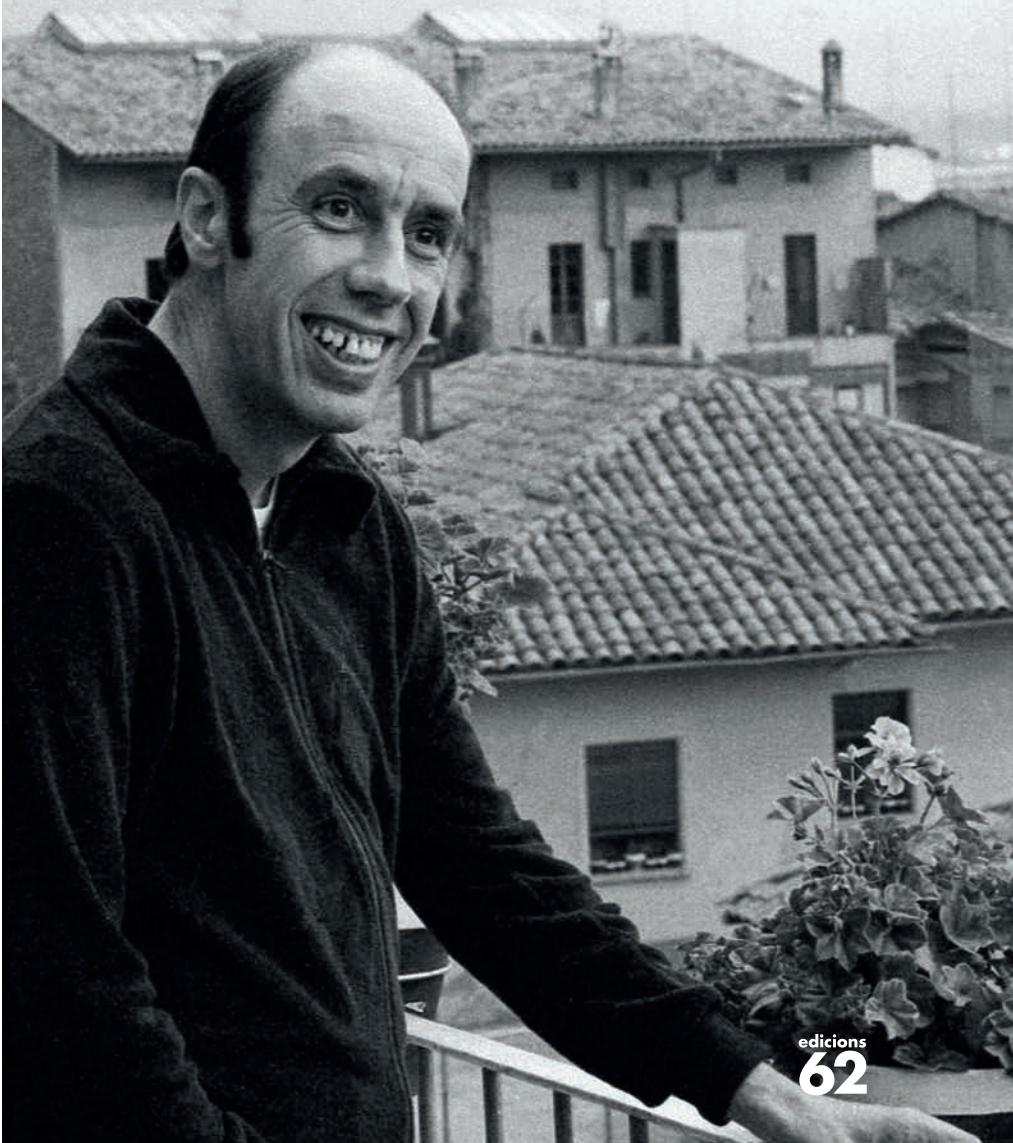

MIQUEL MARTÍ I POL

OBRA POÈTICA 1948-1980

Pròleg de Pep Paré

MIQUEL MARTÍ I POL

Obra poètica
1948-1980

PRÒLEG DE PEP PARÉ

TEXT BASAT EN L'EDICIÓ DE PERE FARRÉS

Edicions 62

Barcelona

Primera edició: setembre del 2021

© Hereva de Miquel Martí i Pol, 2021

© per l'edició dels poemes: Hereus de Pere Farrés i Arderiu, 2021

© pel pròleg: Pep Paré, 2021

Disseny de la coberta: Jordi Romero

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.

Diagonal 662 – 08034 Barcelona

www.edicions62.cat

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.

ISBN D'AQUEST VOLUM: 978-84-297-7962-2

ISBN DE L'OBRA COMPLETA: 978-84-297-7983-7

DIPÒSIT LEGAL: B.13.332-2021

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre
té la qualificació de paper ecològic i procedeix
de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida qualsevol forma de reproducció,
distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra
sense l'autorització escrita de l'editor; en cas de produir-se,
seria sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne algun fragment
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47),
podeu adreçar-vos al Centro Español de Derechos
Reprográficos (www.cedro.org).

Tots els drets reservats.

TAULA

Clava't les ungles fins a atènyer els mots
(Pròleg de Pep Paré), ix

Nota editorial, xli

I

LLIBRES DE POEMES

- Porto la tarda recolzada al braç, 3
 Paraules al vent, 21
 Quinze poemes, 47
Si esbrineu d'un sol gest, 63
 El fugitiu, 89
 El poble, 109
 La fàbrica-1959, 149
He heretat l'esperança, 171
 Lletra a Anna, 193
 Autobiografia, 199
 La fàbrica, 227
Vint-i-set poemes en tres temps, 253
 Llibre sense títol, 273
 La pell del violí, 293
Cinc esgrafiats a la mateixa paret, 321
 Llibre dels sis sentits, 327
 Quadern de vacances, 343
 Crònica de demà, 373
 Estimada Marta, 397

L'hoste insòlit, 425
Les clares paraules, 441
L'àmbit de tots els àmbits, 463

II
POEMES ESPARSOS

Nou cançons dels anys seixanta, 491
Altres poemes esparsos, 511
Poemes rescatats, 535

ÍNDIX GENERAL D'AQUEST VOLUM, 551

I

LLIBRES DE POEMES

PORTO LA TARDA
RECOLZADA AL BRAÇ

(1948-1954)

PLOU A MUNTANYA

Plou a muntanya,
la boira freda
s'esfilagarsa.
De l'ampla serra
les grans espatlles
reben, calmoses,
l'embat de l'aigua
i els llacs s'emplenen
de fades boges,
nues i blanques.
El vent s'afua,
passa i traspasa,
corrent amb fúria
per entre els arbres;
besa les roses
i amb grans rialles,
uns cops alegres,
d'altres irades,
la torrentera
que fuig poruga
per entre cingles
frisós empaita.

CAPTARD

La tarda mor sense dolor
i mare-lluna plora estrelles,
un vent calmós gronxa poncelles;
en voleu més de serenor!

Calla l'ocell i, amb ploricó,
la font salmeja meravelles,
s'adorm el camp i les parpelles
obre l'amor somniador.

Cel d'hora baixa, empresonat
dins la pupilla de l'aimia,
llums en conjur de bruixeria,

fetillera o veritat
que dura poc, i el cor voldria
que fos per una eternitat.

PLOU I FA SOL

Plou i fa sol, les bruixes es pentinen,
al cel triomfa l'arc de Sant Martí,
el món fa la rialla entre boirines
i el verd és més lluent i el groc més fi.

Plou i fa sol!, una alegria nova
xiscla i s'ensenyoreix del pensament,

i el poble vell, estès tal com la roba,
comença a retrobar-se lentament.

Plou i fa sol, cor meu, pla ho endevines,
plou i fa sol, i riu clar l'horitzó,
plou i fa sol, les bruixes es pentinen...
i el vent manyac s'emporta la cançó.

GOIGS INÈDITS EN LLAOR
DE L'EMILI TEIXIDOR

Puix de la nau de l'escola
sou l'insigne co-patró,
no ens negueu mai la tabola,
Sant Emili Teixidor.

De menut ja la fallera
diu que us feia estar malalt
i us dèieu per no anar enrere:
Qui res no té, res no val.
(Que heu sortit per carambola
sols ho sabem Vós i jo.)
No ens negueu mai la tabola,
Sant Emili Teixidor.

Ingresseu als escolapis
emportat del vostre anhel
i teniu el goig seràfic
de veure'l créixer fidel.
(I parlant de les carbasses,

de la mandra i el bastó...)
No ens negueu mai la catxassa,
Sant Emili Teixidor.

A Montbui feu cap un dia,
pit enfora, cor ardent,
i en menys temps del que es creuria
us guanyeu tota la gent.
(Tant si fou per simpatia
com per barra de debò.)
No ens negueu mai l'alegria,
Sant Emili Teixidor.

De molt temps Roda us venera
amb ungida pietat
i de vós, pels fills, espera
amb encesa voluntat.
(Si algun ximple us don fretura
i us fa mal al païdor.)
No ens negueu mai la frescura,
Sant Emili Teixidor.

Puix teniu veu de baríton
i nas de boxejador,
Sant Emili, Sant Emili,
no ens negueu la protecció.

SONET

Venturós qui guarneix en son cor
—molsa i grèvol— la pau d'un pessebre
i esbatana la humida palpebra
cor endins a la llum que no mor.

Qui s'agença un Nadal per conhort
amb l'encís delicat de l'orfebre,
un Nadal que esvaint la tenebra
fa més pura l'estrella que és nord.

Venturós qui gronxola l'Infant
i oblidant-se del món un instant,
i de viure, a la Vida s'atansa.

Venturós qui el misteri reviu
cada jorn amb plaer renadiu
en un íntim esclat retrobant-se.

COLLARETS DE LLUM

Collarets de llum
quan la tarda fina;
si el rostoll s'adorm
tot és de juguina.

Un estel petit
obre l'ull i parla:

—¿On serà l'amor
que no puc trobar-la?

—On serà l'amor?
—fa la Lluna bruna.
L'he cercat pertot,
que n'estic dejuna.

I l'amor ocult
entre satalies
riu que riu content
de ses traïdories.

Collarets de llum
quan la tarda fina;
si el rostoll s'adorm
tot és de juguina.

Prou l'estel petit
i la Lluna clara
cercaran l'amor
més i més encara.

Se'n riuran els camps
i les ribes pures
i els pollancs i el riu
i el pla i les altures.
Se'n riuran els grills
i els ocells cantaires
i el vent remorós
i els follets rondaires.

I ell, entaforat
entre satalies,
contarà a la nit
noves traïdories.

Collarets de llum
quan la tarda fina;
si el rostoll s'adorm
tot és de joguina.

L'AMOR JUGAVA A PERDRE'S

L'amor jugava a perdre's
als teus ulls clars.
Em deia l'enyorança:
No el trobaràs.
La tarda s'enfollia,
boja de llum,
vibrant en l'harmonia
del seu perfum.
Plorava el cor silencis
i llanguiment.
Em deia tot: No hi pensis
per un moment.
L'amor es compadia
del meu penar;
de sobte apareixia
rere un lilà.
Per la meva hora muda
volava un cant.

L'amor era vençuda
i el pler constant.

S'adorm un goig unànime
als teus ulls clars.
L'amor, ara, es repenja,
fina, al meu braç.

QUI SAP SI MAI

Qui sap si mai, quan el rostoll s'afina
i l'hora esdevé lúcida i suau,
quan és més tendre el vol de la gavina,
els ulls de blau incert d'una fadrina
hauran cercat els meus al cel tan blau.
Qui sap si a l'hora encesa del migdia
i a l'hora fresca i blanca del matí
els llavis d'una verge, amb gelosia,
han preguntat per mi.
Qui sap si els cors han bategat alhora,
si han defallit per un mateix estel,
qui sap si el vent, complicitat traïdora,
s'ha emportat dos sospirs al mateix cel.

Rosa de llum, mig s'abalteix la tarda,
hi ha un somni ingenu a cada estel petit,
la pau d'aquests instants el cor la guarda,
que em neix al fons del pit.
M'ha extasiat el goig de l'hora fina
i ara una son manyaga em besa els ulls;

dintre de mi també el rostoll s'afina,
també hi volen ocells sense aldarulls.

Amor inconegut, si ara et tenia
entre el meu cor i el dia que se'n va,
un bes fóra el conhort que em refaria
del gran desig que sento d'estimar.

MARE, SI FOS MARINER

Mare, si fos mariner,
mariner de bona traça,
me n'iria mar endins
tot sol amb la meva barca;
el vent fóra un crit de goig,
la vela, coloma blanca,
el cor, d'un blau com d'encís
i els ulls, d'un verd d'esperança.
Mare, si fos mariner,
mariner de bona traça,
me n'iria mar endins
tot sol amb la meva barca.
Us faria adeu al port,
un adeu ple d'enyorança,
entre l'escàlem i el pit
me'n duria el goig de l'aire,
la verdor fina dels pins,
la llum de les vinyes clares...
Mare, si fos mariner,
tot sol amb la meva barca

iria a cercar l'amor
per ports i cales llunyanes,
gallardet a dalt del pal
perquè encaminés la passa,
i olor de fonoll marí
entre el meu pit i l'escàlem.
L'amor seria molt lluny,
si en caldrien de jornades!;
de nits guaitaria el cel,
de dies, la mar tan blava;
veuria passar vaixells
vinguts de terres estranyes.
—Doncs on aneu, mariner,
tot sol amb la vostra barca?
—Cercó l'amor, que bé prou
sé com m'espera i demana.
Cercó l'amor, ai companys!,
per'xò m'empeny l'esperança.
Mare, si fos mariner,
iria amb la meva barca
cercant amb delit l'amor
per mars de somni i rondalla.

L'amor seria al seu port
esperant-me, tota blanca.
La vela, de lluny a lluny,
cridaria l'arribada
i el vent desfaria en llum
les trenes d'or de la tarda.
—Amor —li diria jo—,
guaita la mar, ampla i clara:
ella m'ha dut al teu port,

ella ens farà de companya;
el camí de retornar
serà un petó que s'allarga,
jo llegiré en els teus ulls
tot el que espero i em manca
i el viu del cor serà fresc
com una rosa que es bada.
Tornarem al mateix port
d'on vaig sortir per trobar-te;
hi tornarem llavimuts
un dia en caient la tarda;
tu tindràs el cabell pur,
jo, la pell un xic colrada,
i el nostre retorn, el gust
d'una música llunyana.

Mare, si fos mariner,
tot sol amb la meva barca,
iria a cercar l'amor
per mars de somni i rondalla.

CONFIAVA ELS MEUS SECRETS

Confiaava els meus secrets
a la insensible cridòria de les màquines;
i no se n'horròritzava ningú
perquè els meus passos no coneixien ressò.

I em sentia menyspreat
per les dones de braços nus;

i cridava més fort
fins que la meva ànima es dolia de l'esforç.

I els meus secrets, llavors,
senyorejaven entremig del batibull
un xic petulants;
i tu només els comprenies
i em brindaves per ells
el repòs misteriós dels teus ulls.

Fins que un dia
restaren closos al meu prec
i es feu la nit al meu camí.

I ara m'abassega
la fressa horrible de les màquines;
i els meus secrets (que ja no ho són)
fan riure les dones de braços nus,
indiferents al plany.

ARA REPOSO PLÀCIDAMENT

Ara reposo plàcidament
i em retallen el paisatge dos farbalans blancs.
I veig: un cel emboirat, immòbil,
i les cases,
cadascuna amb el seu secret,
i molta gent que camina
indiferent a la meva mirada,
i una peripècia, la darrera,
de la darrera oreneta.

I el meu cor i el meu pensament
planen per damunt de tot.

I cada cosa i cada persona
esdevenen titelles que faig discórrer
al meu arbitri.

I em sento, per un moment,
senyor dels qui caminen indiferents
i del cel immutable
i del secret de les cases.

I penso que des del nostre racó
podem fàcilment crear-nos un món
només per a nosaltres,
amb les mateixes coses materials.
I evadir-nos de la pròpia esclavitud
a cavall de les coses que ens tenen esclaus.

PORTO LA TARDA

Porto la tarda recolzada al braç
com la dona estimada s'hi recolza,
la tarda núbil que de mi ha nascut
amb un panteix insospitat de vida.

Porto la tarda recolzada al braç
i jo mateix, perdut dintre la tarda,
presoner dels camins i de la llum,
daurant l'enyor amb l'or amic dels somnis.

I et cerco, amor, per l' ampla quietud,
com l'errívol ocell cerca la branca
on reposar, florint-hi amb el seu cant,
madur d'inconegudes primaveres.

I et cercaré molt més, fins que per tu
s'acali l'esperit damunt les coses,
com s'acala per beure en una font
una dona gentil, mirant-s'hi dintre.

Llavors caurà la nit i el pensament,
vençut per l'alegria de saber-te,
ritmarà una complanta de clarors
dins les ombres, feixugues de presagis.

CHARMES

DE LA PLUJA

Si unim les mans sota la pluja fina
les lligarà la pluja amb fils sagrats
i ens semblarà després que som casats
per una estranya voluntat divina.

DE LA NIT

Sojornar dins la nit d'un bell sojorn
atent només a l'alta meravella
i heure potser per adornar el teu front
l'encís misterios d'alguna estrella.

DE L'ESPOSA DEL VEÍ

Cada cop que el teu tipus rumbeja
rera els vidres lluents del balcó,
em sacseja un estrany tremolor
i em consum una il·lícita enveja.

ALGÚ M'HA DIT

Algú m'ha dit: Has d'estimar el perfum
de les flors ignorades
i pararàs polida atenció
quan l'amic t'aconselli.

I jo que vinc i aixeco ardidament
bandera de principis
contra els atarotats principis vells;
i cent espills futurs reproduïxen
el lloable progrés
en el fecund terreny de les idees.
Voleu més meravella?

Altrament soc un home
que viu dins el recer
més extens i profund de prejudicis;
elemental, d'acord,
però, a més d'això, notablement sensible
al fred de l'afalac.
¿Qui es pot arrencar els ulls, doncs, si em passejo
per tan íntim jardí

amb les mans a l'esquena, i fins m'assec
de tant en tant en un banc ignorat?

Ben mirat tots tenim algun jardí
tan personal que res no el justifica.

CAMÍ, POTSER RETORN

Camí, potser retorn, a horitzons densos
quan ja la carn és trista, quan la carn és de nit;
i alçar amb les mans els ulls, encara intensos,
car hem perdut la intimitat del crit.

Tornar i tornar només, com si la vida
fos un etern recomençar imprecís,
talment el vol d'una au sempre ferida
que es precipita en l'aire trencadís.

I un cop només tocar la llum, tan clara
que ja mai més no deixarem el port,
perquè una nit hem amagat la cara
dintre les mans amigues de la mort.

PARAULES AL VENT

(1951-1953)

Als meus pares